

Ons Onderwijs2032: Niet minder-, maar meertalig

Het rapport van het Platform Onderwijs 2032 is al op veel plaatsen flink onderuit gehaald. Aleid Truijens in de Volkskrant (10/10/2015) schrijft ‘Het rapport toont verbluffend weinig visie op onderwijs. Er worden stokoude vernieuwende ideeën ontvouwd, platgetreden paden uit vier decennia mislukte onderwijsvernieuwing.’ Ze hekelt vooral de misvatting dat kennis er niet toe doet. Arjen Lubach legde op televisie uit waarom een brainstorm met de hele bevolking niet werkt ‘je komt dan precies in het midden uit’ en ‘90% is open deuren en 10% is andere bullshit’. Marc Chavannes vat de kritiek op het rapport het kernachtigst samen: ‘Het onderwijs wordt weer verbouwd. En dat is een slecht idee’ – in een betoog op de Correspondent (9/3/2016). Jan Kuitenbrouwer in NRC tenslotte (26/3/2016) ‘Het meest verwonderlijke aan het rapport *Onderwijs2032* is dat nergens valt te lezen voor welk probleem dit advies eigenlijk de oplossing is.’

Dat laatste is een goed punt – dat is wat mij ook het meest verbaasde. Wat is het probleem? Dat niet al het onderwijs goed is? Prima – dan moeten we dat dus aanpakken. En hoe doen we dat? Niet door het hele systeem om te gooien, maar door met goede voorstellen te komen hoe het beter kan. Ik noem er straks een paar. We moeten het rapport dus afwijzen en ons niet laten verleiden tot het reageren op de conclusie van Paul Schnabel en zijn commissieleden dat het onderwijs helemaal anders moet.

Goed onderwijs begint bij een goede docent: dat is een vrij constante factor die uit vele onderzoeken komt. Toch wordt die docent niet echt serieus genomen. De brede maatschappelijke discussie is voor een groot deel gevoerd buiten docenten om. Mijn inschatting is dat de gemiddelde docent geen tijd heeft maar ook niet gemotiveerd is om zich met dit soort discussies bezig te houden. Maar zij zijn wel degenen die straks de voorstellen van Ontwerpteam2032 in de praktijk handen en voeten moeten geven. De commissie van Paul Schnabel verwacht dat docenten hun eigen vak om zeep gaan helpen met als doel ‘vaardige, waardige en aardige mensen’ te vormen. Daarvoor is een degelijke kennis van de moderne vreemde talen klaarblijkelijk niet nodig.

Het grote probleem bij discussies over onderwijs: HET onderwijs bestaat niet. Maar volgens mij zijn zaken heel simpel. Er zijn goede en slechte scholen, er zijn goede en slechte docenten. Goed onderwijs begint bij een goede docent, en goed onderwijs is altijd toekomstgericht want de huidige leerlingen zijn de toekomst. Er gebeuren hele goede dingen in het onderwijs, maar ook zijn er nogal wat zaken die verandering behoeven.

Hoe zorg je voor goede docenten? Een goede opleiding, ondersteuning van beginnende docenten, goede nascholing gericht op het vak, goede werkomstandigheden. De werkdruk is nu te hoog: we zouden eens kunnen beginnen met max 25 lln in de klas en 25 uur les per week. Ik denk dat dat meer effect heeft dan het voorstel van de VO-raad voor 100 uur nascholing – ik ben bang dat dat uitmondt in schoolbrede nascholingsoperaties.

Wat zou er verder vakinhoudelijk verbeterd kunnen worden als je kijkt naar het talenonderwijs. Ik weet er nog wel een paar.

-Doeltaal / voertaal (geleidelijk) invoeren voor alle talen te beginnen met Engels zodat er meer nadruk komt te liggen op het communiceren in de taal. Dit is iets dat mij al jaren verbaast: tweetalig onderwijs is enorm populair en succesvol en we geven dus Wiskunde in het Engels maar Engels in het Nederlands. Het zou al een enorme winst zijn als een taal ook

echt het medium is in de les. Docenten die dit niet kunnen moeten nodig een poosje naar het land van hun taal.

-Engels opnemen in de Citotoets basisonderwijs en duidelijke eindniveaus definiëren voor de vaardigheden gekoppeld aan het ERK – digitale toetsen hiervoor ontwerpen a la dialang of aansluiten bij Anglia examens: het materiaal ligt er gewoon. Het voortgezet onderwijs kan dan aansluiten bij het niveau dat Iln hebben: nu is dat vaak onduidelijk.

-Bij Frans het leesvaardigheidsexamen schrappen in het centraal examen en inzetten op communicatie en cultuur. Het artikel in LTM van maart 2016 beschrijft goed wat de belemmeringen zijn bij Frans. Aansluiting zou hier kunnen worden gezocht bij de DELF examens. Ook bij andere talen moet er minder nadruk liggen op leesvaardigheid en meer op de productieve vaardigheden.

-Het vak Nederlands kan uitdagender. Vakwetenschappers van acht universiteiten lanceerden onlangs een manifest met stellingen voor verbetering. Maar ik begrijp uit de reactie hierop van Helge Bonset in LTM dat dit manifest niet echt door docenten Nederlands wordt onderschreven. De sectie Nederlands van Levende Talen heeft echter al prima voorstellen geformuleerd voor verbeteringen.

-Het niet langer toestaan van woordenboeken bij leesexamens. Het niveau van de leesexamens is aan de hoge kant (zie het artikel in LTM van december 2015 over de inschaling van onze lees- en luistertoetsen). De teksten kunnen best iets simpeler om toch het gewenste niveau te halen en voor echt moeilijke woorden kan een vertaling worden geven: de noodzaak om woordjes te leren wordt dan weer een stuk groter! Dat zal de productieve vaardigheden zeker ten goede komen (die blijven duidelijk achter volgens genoemd artikel).

-Een herwaardering voor de moedertalen en de dialecten die door onze Iln worden gesproken: meertaligheid is een voordeel, geen nadeel. Zie de interessante artikelen hierover in het themanummer over meertaligheid van LTM dat vorig jaar is verschenen. Een moedertaal of dialect is een belangrijk onderdeel van de identiteit van onze Iln en daar moeten we serieus aandacht aan schenken.

-Tot slot wil ik nog even refereren aan Wim Brands, onlangs overleden: ‘Jongeren leren over hun eigen leven door het lezen van literaire werken.’ Hij pleitte voor het herinvoeren van voorlezen in de klas waar ik het helemaal mee eens ben. Het lezen van boeken is ontzettend belangrijk in het onderwijs: het kweken van empathie voor andersdenkenden is meer dan ooit van belang in onze steeds verder polariserende samenleving.

Want waarom zijn talen belangrijk voor de toekomst? Niet omdat Europese regeringsleiders dat in 2000 in Lissabon hebben afgesproken. Talen zijn belangrijk om anderen te verstaan, om begrip te krijgen voor onze eigen en elkaars cultuur. Miscommunicatie leidt tot onbegrip en kan grote gevolgen hebben. Willen wij onze zuider- en oosterburen blijven begrijpen dan is Frans en Duits onontbeerlijk. Meertaligheid is de toekomst omdat onze toekomst zich niet tot Nederland beperkt.

Christien van Gool